

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

Кафедра інформаційних технологій, консалтингу і туризму

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

Р. ШЕЛУДЬКО

“ 31 ” *серпень* 2020 року



РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВПП 4 «АГРАРНИЙ КОНСАЛТИНГ»

Галузь знань **05 «Соціальні та поведінкові науки»**

Спеціальність **051 „Економіка”**

Освітньо-професійна програма – **«Економіка»**

Спеціалізація – —

Факультет – менеджменту і економіки

Харків -2020

Робоча програма дисципліни «Аграрний консалтинг» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань **05 «Соціальні та поведінкові науки»** спеціальності **051 „Економіка”** освітньо-професійної програми «**Економіка**».

« » серпня 2020 р. _____ с.

Розробник: **Бутенко Тетяна Андріївна**, завідувач кафедри інформаційних технологій, консалтингу і туризму, доцент, кандидат економічних наук.

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри інформаційних технологій, консалтингу і туризму

Протокол від “25” серпня 2020 р. № 1.

Завідувач кафедри інформаційних технологій, консалтингу і туризму,

доцент

Т. БУТЕНКО

“ 25 ” серпня _____ 2020 року

Схвалено навчально-методичною комісією факультету менеджменту і економіки

Протокол від « 27 » серпня 2020 р. № 2 .

Голова навчально-методичної комісії
Факультету менеджменту і економіки,
к.е.н., доцент

Ю. ФІЛІМОНОВ

© Бутенко Т.А., 2020 р.

© ХНАУ, 2020 р

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 4	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки (шифр і назва)	За вибором	
Модулів – 2	Спеціальність: 051 „Економіка” Освітньо-професійна програма „Економіка”	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		1-й	2(м)-й
Загальна кількість годин - 120		Семестр	
		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: 4 аудиторних – 36 самостійної роботи студента – 84	Освітній рівень: магістр	Лекції	
		18 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	8 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		84 год.	104 год.
		Вид контролю: залік	

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – сформувати у магістрів теоретичні і практичні знання про організацію і практичну діяльність інформаційно-консультаційних служб, методи навчання і консультування сільськогосподарських товаровиробників, використання сучасних інформаційних технологій в агроконсалтинговій діяльності.

Завдання – теоретична і практична підготовка магістрів з питань:

- організації і практичної діяльності інформаційно-консультаційних служб;
- консультування з профілю роботи фахівця;
- кваліфікованого застосування масових, групових та індивідуальних методи роботи;
- використання сучасних інформаційних технологій в дорадчій діяльності;
- проведення діагностики проблем функціонування сільськогосподарських підприємств і розробки пакету рекомендацій;
- організації взаємодії інформаційно-консультаційних служб з сільськими товаровиробниками.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- суть закону України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність» та інших законодавчо-нормативних актів;
- структури світових систем інформаційно-консультаційного забезпечення аграрного виробництва;
- роль системи сільськогосподарського дорадництва в Україні та характеристику діючих моделей;
- методологію організації дорадчих заходів: консультацій, семінарів, демонстрацій тощо;
- особливості економічного аналізу і консультування з профілю фахівця;
- методологію застосування індивідуальних, групових та масових методів роботи;
- особливості роботи з інформаційно-комунікаційними системами.

вміти:

- організовувати роботу дорадчих служб і їх взаємодію з агровиробниками;
- визначати потребу агровиробників в наданні дорадчих послуг;
- кваліфіковано застосовувати методи дорадчої роботи;
- вибирати більш дійові методи розповсюдження інформації з огляду на ситуацію, що склалася;
- використовувати сучасні інформаційні технології в дорадчій роботі.

Перелік компетентностей:

Інтегральна компетентність - Здатність визначати та розв'язувати складні економічні задачі та проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері економіки або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов та вимог.

Загальні компетентності:

- ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК3. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
- ЗК4. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
- ЗК5. Здатність працювати в команді.
- ЗК6. Здатність розробляти та управляти проектами.
- ЗК7. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК8. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

Спеціальні (фахові) компетентності:

- СК3. Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки.
- СК4. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології, методи та прийоми дослідження економічних та соціальних процесів, адекватні встановленим потребам дослідження.
- СК5. Здатність визначати ключові тренди соціально-економічного та людського розвитку.
- СК7. Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання.
- СК8. Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.
- СК10. Здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем.
- СК11. Здатність планувати і розробляти проекти у сфері економіки, здійснювати її інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення.

Міждисциплінарні зв'язки: глобальна економіка, управління проектами (попередні дисципліни та їх розділи, що використовуються в даній дисципліні); інноваційний розвиток підприємства, економічне управління підприємством; інтелектуальний бізнес (наступні дисципліни та їх розділи, що використовують матеріали даної дисципліни).

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Інформаційно-консультативне забезпечення діяльності АПК.

Тема 1. Загальна характеристика інформаційно-консультаційної (дорадчої) діяльності.

Виникнення та розвиток інформаційно-консультаційних служб як складових ринкової системи розповсюдження с.-г. знань і інформації. Визначення поняття, мети та завдань інформаційно-консультаційного забезпечення діяльності АПК. Світовий досвід розвитку агроконсалтингових служб. Законодавство України стосовно питань інформатизації АПВ.

Тема 2. Значення інформації як ресурсу в діяльності АПК України.

Проблеми інформування сільськогосподарських виробників. Поняття інформації, її властивості та класифікація. Вимоги до інформації. Інформаційне забезпечення як метод дорадчої діяльності. Методи роботи сільськогосподарської дорадчої служби. Класифікація методів за різними критеріями (за характером контактів, формою спілкування, функціями). Масові методи в діяльності ІКС: телебачення, радіо, журнали, газети, інші публікації, виставки, ярмарки та ін. Інформування через Інтернет. Вимоги до масових методів у агроконсалтинговій діяльності. Переваги та недоліки масових методів розповсюдження інформації. Організація інформаційної роботи. Інформація як товар на ринку інформаційно-консультаційних послуг. Закони України «Про інформацію», «Про науково-технічну інформацію».

Тема 3. Організація консультування агровиробників.

Консультаційна послуга, визначні риси консультаційних послуг. Характер консультаційних послуг. Групові методи навчання і консультування: групові обговорення, лекції, групові дискусії, семінари, демонстраційні покази. Організація дня поля. Вимоги до формування цільових груп. Переваги та недоліки групових методів. Консультаційне обслуговування сільгосптоваровиробників. Фази консультаційного процесу: підготовка, діагностика, планування дій, упровадження, завершення. Моделі консультування. Категорії консультантів та вимоги до них. Діагностика проблем господарств із застосуванням методик SWOT-аналізу, фінансового аналізу (аналіз потенціалу підприємства на основі даних фінансової звітності), соціологічних досліджень. Демонстраційні покази форм і методів роботи суб'єктів господарювання. Критерії відбору пілотного господарства. Навчання як метод дорадчої роботи. Післядипломна освіта як форма навчання дорослого населення. Активні методи навчання („мозкова атака”, метод “case study” - метод аналізу конкретних ситуацій). Значення індивідуальних методів при роботі з сільгосптоваровиробниками. Форми індивідуальних методів роботи: відвідування господарств консультантами; відвідування клієнтом офісу районної, регіональної служби; спілкування з клієнтом телефоном та через

Інтернет; листування. Переваги та недоліки індивідуальних методів роботи. Роль психологічних методів впливу в агроконсалтинговій діяльності.

Тема 4. Система інформаційно-консультаційного забезпечення АПК.

Інформаційна система АПК, її основні функції. Складові системи інформаційного забезпечення АПК. Система інформаційно-консультаційного забезпечення (дорадництва) як одна зі складових національної інформаційно-комп'ютерної системи АПК. Методологічні принципи дорадництва. Передумови формування ринку агроконсалтингових послуг. Пропозиція інформаційно-консультаційних послуг в аграрній сфері економіки України. Визначення попиту на інформаційно-консультаційні послуги. Основні види консалтингових послуг: соціально спрямовані і спеціальні (комерційні) дорадчі послуги. Ціноутворення.

Тема 5. Організаційна структура системи інформаційно-консультаційного забезпечення діяльності АПК.

Принципи функціонування системи інформаційно-консультаційної підтримки агровиробників.

Функції та напрями діяльності системи дорадництва. Інфраструктура системи інформаційно-консультаційного обслуговування АПК. Основні моделі організації інформаційно-консультаційних служб, їх переваги та недоліки. Інформаційно-консультаційна (дорадча) служба. Моделі організації дорадчих служб. Міністерська модель організації ІКС на базі Мінагрополітики, обласних та районних управлінь сільського господарства. Університетська модель – Екстеншн-служба. Модель ІКС на базі професійних об'єднань сільгоспвиробників. Інформаційно-консультаційні служби у складі комерційних структур. Організаційні структури консультаційних формувань. Програми діяльності дорадчих служб. Технічне забезпечення діяльності ІКС. Кадрове забезпечення ІКС. Мотивація праці в дорадчих службах. Принципи фінансування дорадчих служб.

Тема 6. Сучасні інформаційні технології в інформаційно-консультаційному забезпеченні діяльності АПК.

Поняття інформаційної технології. Форми надання інформаційних послуг. Поняття комунікаційного процесу. Система забезпечення ефективних телекомунікацій. Комп'ютерні бази даних, бази знань та експертні системи. Системи підтримки прийняття рішень. Web-технології, використання економіко-математичних методів у консультаційній діяльності. Дистанційне навчання. WEB-сайти організацій і установ аграрного спрямування – www.minagro.gov.ua (Мінагрополітики України), www.nau.com.ua (Національний аграрний університет), www.agroua.net (Інформаційно-дорадчий тематичний портал „Аграрний сектор України”) та ін.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п/с	лаб	інд	с.р.		л	п/с	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Інформаційно-консультативне забезпечення діяльності АПК												
Тема 1. Загальна характеристика інформаційно-консультаційної діяльності.	14	2	2			10	17	2				15
Тема 2. Значення інформації як ресурсу в діяльності АПК України.	22	2	6			14	28	2	6			20
Тема 3. Організація консультування агровиробників.	21	4	2			15	22	2				20
Тема 4. Система інформаційно-консультаційного забезпечення АПК.	21	4	2			15	23	2				20
Тема 5. Організаційна структура системи інформаційно-консультаційного забезпечення діяльності АПК.	21	4	2			15	19					19
Тема 6. Сучасні інформаційні технології в інформаційно-консультаційному забезпеченні діяльності АПК.	21	2	4			15	12	2				10
Разом за змістовим модулем 1	120	18	18			84	120	8	8			104
Усього годин	120	18	18			84	120	8	8			104

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальна характеристика інформаційно-консультаційної (дорадчої) діяльності	2
2	Організація консультивання агровиробників.	2
3	Система інформаційно-консультаційного забезпечення АПК.	2
4	Організаційна структура системи інформаційно-консультаційного забезпечення діяльності АПК	2
	Разом	8

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Значення інформації як ресурсу в діяльності АПК України.	6
2	Сучасні інформаційні технології в інформаційно-консультаційному забезпеченні діяльності АПК.	4
	Разом	10

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальна характеристика інформаційно-консультаційної (дорадчої) діяльності	10
2	Значення інформації як ресурсу в діяльності АПК України.	14
3	Організація консультування агровиробників.	15
4	Система інформаційно-консультаційного забезпечення АПК.	15
5	Організаційна структура системи інформаційно-консультаційного забезпечення діяльності АПК	15
6	Сучасні інформаційні технології в інформаційно-консультаційному забезпеченні діяльності АПК.	15
	Разом	84

8. Індивідуальні завдання

9. Методи навчання

У ході вивчення суті інформаційно-консультаційної (дорадчої) діяльності, що є предметом дисципліни «Основи аграрного консалтингу», використовуємо такі методи навчання:

1. Група методів за джерелом і сприйняття навчальної інформації – *словесні* (лекція, бесіда, розповідь), *наочні* (ілюстрація, демонстрація), *практичні* (ознайомлення з WEB-сайтами Мінагрополітики, Аграрного сектору України, ІКС Росії з використанням Інтернет-технологій; дослідження можливостей створення та обробки інформації системами управління базами даних; визначення вартості дорадчих послуг; Складання програми дорадчої служби по інформаційно-консультаційному обслуговуванню агровиробників методом „мозкова атака”);
2. Група методів за логікою передачі і сприйняття навчального матеріалу: *індуктивні, дедуктивні, аналітичні і синтетичні*;
3. Група методів за ступенем самостійного мислення при засвоєнні знань – *репродуктивні, продуктивні*;

4. Група методів за ступенем управління навчальним процесом: навчання під керівництвом викладача, самостійна робота з навчально-методичною і науковою літературою, робота з пакетами прикладних програм, інтерактивні методи, такі як: метод кейс-стаді, мозкова атака та ін..

10. Методи контролю

Контроль знань, умінь і навичок студентів – невід’ємна складова педагогічного процесу та форма зворотного зв’язку. При вивченні дисципліни «Інформаційно-консультативне забезпечення АПК» використовуються такі методи контролю:

- Поточний контроль** рівня знань та вмінь, який проводиться на лекціях, практичних заняттях за такими видами:
 - *Експрес опитування* – опитування на засвоєння матеріалу попередньої лекції; опитування під час лекції на розуміння її суті; контроль за засвоєнням матеріалу лекції;
 - *Семінарські заняття*;
 - *Співбесіда*;
 - *Програмований контроль знань* – вирішення проблемних і ситуаційних завдань, тестування;
 - *Модульний контроль*.
- Періодичний (проміжний) контроль** рівня знань та умінь після вивчення розділу, теми змістовних розділів за такими видами:
 - *Контрольні роботи*;
 - *Тестові опитування*;
 - *Контроль за формуванням практичних умінь і навичок*;
 - *Контроль за умінням вирішувати професійно-орієнтовані завдання*.
- Підсумковий контроль** здійснюється в кінці вивчення дисципліни і включає захист реферату та залік.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота						Сума
Змістовий модуль №1						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	100
10	20	15	20	15	20	

T1, T2 ... T6 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	
82-89	B	добре	

75-81	C		зараховано
66-74	D	задовільно	
60-65	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Бутенко Т.А. Основи аграрного консалтингу: конспект лекцій / Т. А. Бутенко. – Харків, 2012. – 104 с.
2. Бутенко Т.А. Тексовий редактор OpenOffice.org Writer: лабораторний практикум для студентів факультету менеджменту і економіки напряму підготовки 6.030504 “Економіка підприємства” / Т.А. Бутенко, Ю.В. Синявіна, Н.М. Проценко. – Харків, 2012. – 20 с.
3. Синявіна Ю.В. Табличний редактор OpenOffice.org Calc: лабораторний практикум / Ю.В. Синявіна, Т.А. Бутенко, Н.М. Проценко. – Харків, 2012. – 25 с.
4. Бутенко Т.А. Підготовка ділових документів: завдання для самостійної роботи для студентів факультету менеджменту і економіки / Т.А. Бутенко, В.М. Сирий. – Харків, 2012. – 42 с.
5. Бутенко Т.А. Економічна інформатика: завдання для самостійної роботи для студентів факультету менеджменту і економіки напряму підготовки 6.030504 “Економіка підприємства” / Т.А. Бутенко, Н.М. Мартянова. – Харків, 2009. – 96 с.

14. Рекомендована література

Нормативна

1. Про національну програму інформатизації: Закон України від 4.02.98 № 74/98-ВР // Закони України: офіц. вид. Т.15. – К., 1999. – С. 134-145.
2. Про концепцію Національної програми інформатизації: Закон України від 4.02.98 р. № 75/98-ВР // Закони України: офіц. вид. Т.15. – К., 1999. – С. 146-160.
3. Програма інформатизації агропромислового виробництва на 1996-2000 рр.: наказ Мінсільхозпроду України № 182 від 09.06.97 р.
4. Програма інформатизації агропромислового виробництва на 2001–2003 рр. і на період до 2005 р. / редкол.: П.Т. Саблук, М.Ф. Кропивко [та ін.]. – К.: ННЦ УААН, 2000. – 109 с.
5. Програма інформатизації агропромислового виробництва на 2005–2007 рр. / редкол.: П.Т. Саблук, М.Ф. Кропивко [та ін.]. – К.: ННЦ УААН, 2004. – 114 с.

6. Про інформацію: Закон України від 2.10.92 р. № 2657-XII // Закони України: офіц. вид. Т.4. – К., 1996. – С. 72-88.
7. Про науково-технічну інформацію: Закон України від 25.06.93 р. № 3323-XII // Закони України: офіц. вид. Т.5. – К., 1996. – С. 191-200.
8. Про вдосконалення наукового забезпечення агропромислового виробництва на регіональному рівні: наказ Мінагропрому України від 9.01.98 р. № 615 – К.: ІАЕ УААН, 1998. – 12 с.
9. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 1.12.98 р. № 284-XIV // Економіка АПК. – 1999. – №2. – с. 66-74.
10. Про становлення і розвиток мережі сільськогосподарських дорадчих служб в Україні: наказ Мінагрополітики України, УААН та НАУ від 25.04.01 р. № 114/36/165 // Сільський час. – 2001. – № 21. – С.11.
11. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 16.01.03 р. № 433-IV // Урядовий кур'єр. – 2003. – 19.02.2003. – № 32.
12. Про сільськогосподарську дорадчу діяльність: Закон України від 17.06.04 р. № 1807-IV // Урядовий кур'єр. – 2004. – № 168. – С. 1-3.
13. Державна цільова програма сільськогосподарської дорадчої діяльності на 2005-2009 рр. / редкол. Р.М. Шмідт, М.Ф. Кропивко [та ін.]. – К.: ННЦ ІАЕ, 2004. – 50 с.
14. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року від 19 вересня 2007 р. № 1158 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1136.1196.0>.

Базова

1. Бородіна О.М. Сільськогосподарське дорадництво та проблеми його кадрового забезпечення / О.М. Бородіна – К.: ІАЕ, 2001. – 72 с.
2. Верба В.А. Організація консалтингової діяльності: навч. посібник / В.А. Верба, Т.І. Решетняк – К.: КНЕУ, 2000. – 244 с.
3. Гришин І.Я. Інноваційний менеджмент сталого розвитку на прикладі агропромислового комплексу: навч. посібник / І.Я. Гришин, Д.І. Мазоренко, О.К. Бурова, Л.М.Тіщенко, Т.А. Бутенко та ін. / за ред. акад. Д.І. Мазоренка і проф. О.К. Бурової. – Х., 2005. – 315 с.
4. Кошелєв В.М. Информационно-консультационная служба в АПК: учебн. пособие / В.М. Кошелєв, В.В. Маковецкий – М.: Агроконсалт, 2001. – 348 с.
5. Кропивко М.Ф. Комп'ютерні технології в управлінні сільськогосподарським підприємством / М.Ф. Кропивко, Ю.С. Коваленко. – К.:ІАЕ УААН, 2006. – 168 с.
6. Кропивко М.Ф., Організація інформаційно-консультаційної діяльності: навч. посібник / М.Ф. Кропивко, Т.П. Кальна-Дубінюк, М.Ф. Безкровний. – М.: Агроконсалт, 2004. – 348 с.

7. Лавінський Г.В. Автоматизовані системи обробки економічної інформації / Г.В. Лавінський. – К.:Вища школа, 2008. – 287 с.
8. Мамалига В.І. Теорія та практика дорадництва (планування та втілення програм ЕКСТЕЙШН): навч. посібник / В.І. Мамалига. – Вінниця, 2004.
9. Саблук П.Т. Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку. / Інформаційно-аналітичний збірник / за ред. П.Т. Саблука та ін. – Київ, 2011. – № 6. – К.: ІАЕ УААН, 2011. – 764 с.
10. Саблук П.Т., Організація інформаційно-консультаційного забезпечення АПК України / П.Т. Саблук, Б.К. Скірта, В.М. Скупий та ін. – К.: ІАЕ УААН, 2003. – 439 с.
11. Тесленко Г. С. Інформаційні системи і технології в аграрному менеджменті: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / Г.С. Тесленко – К.: КНЕУ, 2011. – 180 с
12. Уткин Э.А. Консалтинг / Э.А. Уткин – М.: Изд-во ЭКМОС, 1998. – 256 с.
13. Стратегія розвитку інформаційного забезпечення АПК і сільського населення України до 2015 р. [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://studies.com.ua>

Допоміжна

1. Саблук П.Т. Інформаційні ресурси та їх використання в агропромисловому виробництві: зб. наук. пр. / за ред. П.Т. Саблука, М.Ф. Кропивка. – К.: ІАЕ УААН, 1999. – №1. – с. 236.
2. Саблук П.Т. Інформаційні ресурси та їх використання в агропромисловому виробництві: зб. наук. пр. / за ред. П.Т. Саблука, М.Ф. Кропивка. – К.: ІАЕ УААН, 2000. – №2. – с. 247.
3. Саблук П.Т. Інформаційні ресурси та їх використання в агропромисловому виробництві: зб. наук. пр. / за ред. М.Ф. Кропивка, О.Д. Кирницького, Т.М. Стегури / ІАЕ УААН. – К., 2000. – №3 – с. 384.
4. Саблук П.Т. Інформаційні ресурси та їх використання в агропромисловому виробництві: зб. наук. пр. / за ред. П.Т. Саблука, М.Ф. Кропивка. – К.: ІАЕ УААН, 2005. – с. 256.
5. Ситник В.Ф. Системи підтримки прийняття рішень / В.Ф. Ситник, С.П. Ріппа. – К.: Техніка, 2005. – 373 с.
6. Дерлеменко В.В. Розповсюдження сільськогосподарської науково-технічної інформації / В.В. Дерлеменко – К.: ІАЕ, 1999. – 410 с.
7. Дерлеменко В.В. Сільськогосподарські інформаційні консультаційно-освітні служби / В.В. Дерлеменко – К.: ІАЕ УААН, 2001. – 452 с.
8. Бородіна О.М. Людський капітал на селі: наукові основи, стан, проблеми розвитку / О.М. Бородіна. – К.: ІАЕ УААН, 2003. – 277 с.
9. Ульянченко О.В. Дослідження операцій в економіці: Підручник для студентів вузів / О.В. Ульянченко. – Харків, 2009. – 582 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики України, розділ „Освіта, наука та дорадництва”. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/>
2. Інформаційно-дорадчий тематичний портал „Аграрний сектор України”. – Режим доступу: <http://www.agroua.net/>
3. Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». – Режим доступу: <http://iae.faaf.org.ua/>
4. Київська обласна сільськогосподарська дорадча служба. – Режим доступу: <http://www.koras.com.ua/>
5. ДОНЕЦКАГРОКОНСАЛТ (сельская консультационная служба). – Режим доступу: http://www.doncity.dn.ua/modules.php?name=Firms&op=view_firms&f=1896
6. Інститут післядипломної освіти та дорадництва Харківський національний аграрний університет ім. В.В.Докучаєва. – Режим доступу: <http://knau.kharkov.ua/nstitut-pslyadiplomnoyi-osvti.html>

ТЕСТИ
з дисципліни
„Аграрний консалтинг”

1. Інформаційно-консультативне обслуговування – це...

- a) діяльність, спрямована на надання допомоги у пошуку й отриманні потрібної інформації з метою підвищення рівня компетенції осіб, які опинилися у конкретній проблемній ситуації, для прийняття ними оптимального управлінського рішення;
- b) діяльність, яка спрямована на надання допомоги сільськогосподарським підприємствам у пошуку необхідних ресурсів для виробництва і в рішенні оперативних питань господарювання;
- c) діяльність, яка спрямована на надання допомоги сільськогосподарським підприємствам у пошуку потрібної інформації і в рішенні оперативних питань господарювання.

2. Наукове забезпечення – це...

- a) сукупність різноманітної інформації, мережі спеціалізованих установ, що здійснюють розробку наукової продукції;
- b) сукупність знань та науково-технічної інформації, мережі спеціалізованих науково-дослідних установ, що здійснюють розробку наукової продукції.

3. Інформаційна інфраструктура – це...

- a) система підприємств, організацій та закладів, що обслуговують ринок і допомагають йому нормально функціонувати;
- b) мережа інформаційно-консультаційних служб, яка спроможна забезпечити своєчасне отримання інформації в доступній формі.

4. Консалтинг – це...

- a) професійні науково-впроваджувальні послуги в області економіки та управління, які надають підприємствам, організаціям та органам державного управління незалежні консультаційні фірми й індивідуальні консультанти на комерційній основі;
- b) професійні науково-впроваджувальні послуги в області економіки та управління, які надають підприємствам, організаціям органи державного управління на комерційній основі.

5. Сільськогосподарська дорадча діяльність (згідно із Законом України „Про сільськогосподарську дорадчу діяльність”) визначається як

- a) сукупність дій та заходів, спрямованих на задоволення потреб агро виробників усіх форм власності і господарювання, а також сільського

населення у ресурсах та вдосконаленні практичних навичок прибуткового ведення господарства;

- b) сукупність дій та заходів, спрямованих на задоволення потреб особистих селянських та фермерських господарств, господарських товариств, інших сільськогосподарських підприємств усіх форм власності і господарювання, а також сільського населення у підвищенні рівня знань та вдосконаленні практичних навичок прибуткового ведення господарства.

6. Інформаційна система – це...

- a) система, елементами якої є не матеріальні об'єкти, а ті чи інші види даних (інформації), які взаємодіють і набувають змін у процесі її функціонування;
- b) система підприємств, організацій та закладів, що обслуговують ринок і допомагають йому нормально функціонувати;
- c) комунікаційна система відносно збирання, передавання й обробки інформації про конкретний об'єкт для реалізації функцій управління.

7. Основними функціями інформаційної системи є:

- a) збирання, зберігання, накопичення та передавання даних.
- b) збирання, зберігання, накопичення, пошук та передавання даних.
- c) збирання, накопичення, зберігання, обробка та передавання даних.

8. Система інформаційно-консультаційного обслуговування АПК (дорадництво) – це...

- a) підтримка ефективної діяльності сільськогосподарських товаровиробників, надання їм науково-консультаційних послуг, підвищення кваліфікації без відриву від виробництва, пропаганда досягнень НТП і передового виробничого досвіду.
- b) інформаційна підтримка ефективної діяльності сільськогосподарських товаровиробників, надання їм науково-консультаційних послуг, підвищення кваліфікації без відриву від виробництва, пропаганда досягнень НТП і передового виробничого досвіду.

9. Рівні організації інформаційно-консультаційної системи:

- a) національний, регіональний, районний, місцевий
- b) національний, регіональний, місцевий

10. Складові системи інформаційно-консультаційного забезпечення:

- a) управлінська, суспільна, науково-освітня, комерційна
- b) громадська, суспільна, науково-освітня, комерційна
- c) управлінська, громадська, наукова, освітня, комерційна

11. Сільськогосподарська дорадча служба (згідно із Законом України "Про сільськогосподарську дорадчу діяльність") – це...

- a) юридична особа незалежно від її організаційно-правової форми та форми власності, яка здійснює сільськогосподарську дорадчу діяльність, має в складі не менш трьох дорадників і внесена до Державного Реєстру сільськогосподарських дорадчих служб.
- b) юридична особа незалежно від її організаційно-правової форми та форми власності, яка здійснює сільськогосподарську дорадчу діяльність і внесена до Державного Реєстру сільськогосподарських дорадчих служб.

12. Які Вам відомі моделі організації дорадчих служб?

- a) управлінська, суспільна, комерційна, змішана
- b) державна, суспільна, комерційна, змішана

13. До якої моделі відносяться дорадчі служби, створені на базі галузевих університетів?

- a) суспільної
- b) комерційної
- c) державної
- d) змішаної

14. До якої моделі відносяться дорадчі служби, створені на базі галузевих органів управління?

- a) суспільної
- b) комерційної
- c) державної
- d) змішаної

15. До якої моделі відносяться дорадчі служби, створені у складі комерційних фірм?

- a) суспільної
- b) комерційної
- c) державної
- d) змішаної

16. Що є методами дорадчої діяльності?

- a) інформаційне забезпечення
- b) консультування
- c) впровадження наукових розробок
- d) навчання
- e) демонстраційні покази

17. Інформаційне забезпечення основане на

- a) поширенні достовірної, перевіреної та практично корисної з погляду конкретних умов інформації.
- b) поширенні достовірної, перевіреної та практично корисної інформації.

18. На які групи можна розділити інформацію за своїм значенням для обґрунтування прийняття рішення:

- a) директивна (законодавча)
- b) політична
- c) науково-технічна
- d) економічна
- e) організаційно-нормативна
- f) культурна

19. Що представляє собою базова інформація?

- a) постійна інформація, що періодично оновлюється
- b) інформація, яка змінюється залежно від зміни ситуації в процесі функціонування підприємства і зовнішнього середовища

20. Що представляє собою оперативна інформація?

- a) постійна інформація, що періодично оновлюється
- b) інформація, яка змінюється залежно від зміни ситуації в процесі функціонування підприємства і зовнішнього середовища

21. Інформаційна технологія – це ...

- a) збір даних, їх перетворення на інформацію
- b) сукупність методів і засобів одержання і використання інформації на базі обчислювальної і комунікаційної техніки, широкого використання математичних методів

22. Інформаційна робота – це

- a) збір даних, їх перетворення на інформацію
- b) сукупність методів і засобів одержання і використання інформації на базі обчислювальної і комунікаційної техніки, широкого використання математичних методів

23. Консультування – це ...

- a) процес надання фахівцями своїх особливих знань, навичок і досвіду клієнтові для вирішення його проблем і впровадження нововведень
- b) спосіб консультування, при якому консалтингові послуги надаються спеціальними науково-впроваджувальними підрозділами всередині підприємства, які виконують експертну й інформаційну підготовку рішень у галузі економіки та управління

24. Внутрішнє консультування – це ...

- a) процес надання фахівцями своїх особливих знань, навичок і досвіду клієнтові для вирішення його проблем і впровадження нововведень;
- b) спосіб консультування, при якому консалтингові послуги надаються спеціальними науково-впроваджувальними підрозділами всередині підприємства, які виконують експертну й інформаційну підготовку рішень у галузі економіки та управління.

25. Визначте типи демонстраційних показів

- a) демонстрація методів;
- b) демонстрація моделей;
- c) демонстрація результатів.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «АГРАРНИЙ КОНСАЛТИНГ»

1. Поняття, мета, завдання та основні принципи інформаційно-консультаційної діяльності.
2. Особливості розвитку дорадчих служб у світі.
3. Виникнення та розвиток дорадчого сервісу в Україні.
4. Сучасний стан і тенденції розвитку служб аграрного консалтингу.
5. Законодавча база України про організацію дорадництва.
6. Програма становлення та розвитку Національної системи сільськогосподарського дорадництва.
7. Використання сучасних інформаційних технологій в дорадчій діяльності.
8. Структура дорадчої служби Мінагрополітики України, WEB-сайт Мінагрополітики.
9. Моделі організації інформаційно-консультаційних служб.
10. Переваги і недоліки моделі ІКС на базі управлінь сільського господарства.
11. Переваги і недоліки університетської моделі ІКС.
12. Модель ІКС на базі професійних об'єднань сільгоспвиробників.
13. Переваги і недоліки ІКС у складі комерційних структур.
14. Приватні консалтингові фірми, переваги і недоліки їх функціонування.
15. Особливості фінансування ІКС.
16. Методи інформаційно-консультаційної діяльності.
17. Масові методи інформаційно-консультаційної діяльності.
18. Методики підготовки та проведення семінарів.
19. Групові методи інформаційно-консультаційної діяльності.
20. Використання методу аналізу конкретних ситуацій.
21. Індивідуальні методи інформаційно-консультаційної діяльності.
22. Психологічні методи впливу при здійсненні інформаційно-консультаційної діяльності.
23. Етапи консультаційного процесу.
24. Методики діагностики проблем.
25. Види консалтингових послуг.
26. Цінова політика консультаційних формувань.
27. Організаційні структури консалтингових формувань.
28. Програми інформаційно-консультаційного обслуговування.
29. Сільськогосподарське дорадництво та проблеми його кадрового забезпечення.
30. Мотивація труда консультантів.

СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

І. ПИТАННЯ МОДУЛЬНИХ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Змістовий модуль 1. Основи аграрного консалтингу

Тема 1. Загальна характеристика інформаційно-консультаційної (дорадчої) діяльності

1. Виникнення та розвиток інформаційно-консультаційних служб як складових ринкової системи розповсюдження сільськогосподарських знань і інформації.
2. Визначення поняття: інформаційно-консультаційна діяльність взагалі, дорадча діяльність, консалтинг, Екстеншн-діяльність.
3. Мета та завдання агроконсалтингової (дорадчої) діяльності.
4. Огляд розвитку та особливостей інформаційно-консультаційної діяльності в країнах світу, в Росії та прибалтійських країнах.
5. Історія виникнення дорадчого сервісу в Україні.
6. Організаційна структура системи сільськогосподарського дорадництва в Україні.
7. Проекти міжнародної допомоги.
8. Законодавство України про сільськогосподарську дорадчу діяльність.

Тема 2. Значення інформації як ресурсу в діяльності АПК України

1. Методи роботи сільськогосподарської дорадчої служби.
2. Класифікація методів за різними критеріями (за характером контактів, формою спілкування, функціями).
3. Масові методи в діяльності ІКС: телебачення, радіо, журнали, газети, інші публікації, виставки, ярмарки та ін.
4. Інформування через Інтернет.
5. Вимоги до масових методів у агроконсалтинговій діяльності.
6. Переваги та недоліки масових методів розповсюдження інформації.
7. Інформаційне забезпечення.
8. Інформація як засіб обґрунтування прийняття управлінського рішення.
9. Класифікація інформації.
10. Рівні представлення інформації.
11. Вимоги до інформації.
12. Організація інформаційної роботи.
13. Інформація як товар на ринку інформаційно-консультаційних послуг.
14. Закони України «Про інформацію», «Про науково-технічну інформацію».
15. Законодавство про об'єкти інтелектуальної власності.

Тема 3: Організація консультування агровиробників

1. Консультаційна послуга, визначні риси консультаційних послуг.
2. Характер консультаційних послуг.
3. Групові методи навчання і консультування: групові обговорення, лекції, групові дискусії, семінари, демонстраційні покази.
4. Організація дня поля.
5. Вимоги до формування цільових груп.
6. Переваги та недоліки групових методів.
7. Консультаційне обслуговування сільгосптоваровиробників.
8. Фази консультаційного процесу: підготовка, діагностика, планування дій, упровадження, завершення.
9. Моделі консультування.
10. Категорії консультантів та вимоги до них.
11. Дослідження соціально-економічних проблем сільгосптоваровиробників та розробка варіантів їх розв'язання.
12. Діагностика проблем господарств із застосуванням методик SWOT-аналізу, фінансового аналізу (аналіз потенціалу підприємства на основі даних фінансової звітності), соціологічних досліджень.
13. Демонстраційні покази форм і методів роботи суб'єктів господарювання.
14. Типи демонстраційних послуг.
15. Критерії відбору пілотного господарства.
16. Навчання як метод дорадчої роботи.
17. Напрями навчання сільгосптоваровиробників.
18. Післядипломна освіта як форма навчання дорослого населення.
19. Активні методи навчання („мозкова атака”, метод “case study” - метод аналізу конкретних ситуацій).
20. Значення індивідуальних методів при роботі з сільгосптоваровиробниками.
21. Форми індивідуальних методів роботи: відвідування господарств консультантами; відвідування клієнтом офісу районної, регіональної служби; спілкування з клієнтом телефоном та через Інтернет; листування.
22. Переваги та недоліки індивідуальних методів роботи.
23. Роль психологічних методів впливу в агроконсалтинговій діяльності.

Тема 4. Система інформаційно-консультаційного забезпечення АПК

1. Інформаційна система АПК, її основні функції.
2. Складові системи інформаційного забезпечення АПК.
3. Система інформаційно-консультаційного забезпечення (дорадництва) як одна зі складових національної інформаційно-комп'ютерної системи АПК.

4. Методологічні принципи дорадництва.
5. Передумови формування ринку агроконсалтингових послуг.
6. Пропозиція інформаційно-консультаційних послуг в аграрній сфері економіки України.
7. Визначення попиту на інформаційно-консультаційні послуги.
8. Основні види консалтингових послуг: соціально спрямовані і спеціальні (комерційні) дорадчі послуги.
9. Ціноутворення.

Тема 5. Організаційна структура системи інформаційно-консультаційного забезпечення діяльності АПК.

1. Принципи функціонування системи інформаційно-консультаційної підтримки агровиробників.
2. Функції та напрями діяльності системи дорадництва.
3. Інфраструктура системи інформаційно-консультаційного обслуговування АПК.
4. Основні моделі організації інформаційно-консультаційних служб, їх переваги та недоліки.
5. Інформаційно-консультаційна (дорадча) служба.
6. Моделі організації дорадчих служб.
7. Міністерська модель організації ІКС на базі Мінагрополітики, обласних та районних управлінь сільського господарства.
8. Університетська модель – Екстеншн-служба.
9. Модель ІКС на базі професійних об'єднань сільгоспвиробників.
10. Інформаційно-консультаційні служби у складі комерційних структур.
11. Організаційні структури консультаційних формувань.
12. Програми діяльності дорадчих служб.
13. Технічне забезпечення діяльності ІКС.
14. Кадрове забезпечення ІКС.
15. Мотивація праці в дорадчих службах.
16. Принципи фінансування дорадчих служб.

Тема 6. Сучасні інформаційні технології в інформаційно-консультаційній діяльності

1. Поняття інформаційної технології.
2. Форми надання інформаційних послуг.
3. Поняття комунікаційного процесу.
4. Система забезпечення ефективних телекомунікацій.
5. Комп'ютерні бази даних, бази знань та експертні системи.
6. Системи підтримки прийняття рішень.
7. Web-технології, використання економіко-математичних методів у консультаційній діяльності.
8. Дистанційне навчання.

II. ЗАЛІКОВІ ПРОГРАМНІ ПИТАННЯ

1. Поняття, мета і завдання інформаційно-консультаційної діяльності.
2. Завдання інформаційно-консультаційної діяльності в підвищення ефективності аграрного виробництва.
3. Світовий досвід функціонування інформаційно-консультаційних структур в аграрному бізнесі.
4. Виникнення та розвиток інформаційно-консультаційних служб в Україні як складових ринкової системи розповсюдження сільськогосподарських знань і інформації.
5. Законодавство України про організацію інформаційно-консультаційної діяльності. Концепція становлення і розвитку мережі сільськогосподарських дорадчих служб в Україні.
6. Створення трирівневої системи інформаційно-консультаційного забезпечення. Функції інформаційно-консультаційної служби на національному, регіональному і районному рівнях.
7. Складові Національної системи розповсюдження сільськогосподарських знань і інформації: державна, громадська, науково-освітня і підприємницька.
8. Сучасні інформаційні технології в дорадчій діяльності.
9. Використання світових інформаційних ресурсів для потреб аграрного ринку України.
10. Основні моделі організації інформаційно-консультаційних служб, їх переваги та недоліки.
11. Університетська модель (Екстеншен) організації інформаційно-консультаційних служб.
12. Особливості формування регіональної інформаційно-консультаційної системи з використанням потенціалу вищих навчальних закладів.
13. Методи дорадчої діяльності, їх переваги і недоліки.
14. Психологічні методи впливу при здійсненні інформаційно-консультаційної діяльності.
15. Консультаційний процес. Фази процесу консультування: підготовка, діагностика, планування дій, впровадження, завершення.
16. Інформаційно-консультаційне обслуговування як об'єкт підприємницької діяльності
17. Формування ринку інформаційно-консультаційних послуг як складової інфраструктури ринку інновацій.
18. Інформація, інформаційні послуги як товар на ринку інформаційно-консультаційних послуг.
19. Визначення ціни на інформаційно-консультаційні послуги.
20. Основні види консультаційних послуг: соціально-корисні і спеціальні (комерційні) дорадчі послуги.

21. Визначення попиту на інформаційно-консультаційні послуги. Регіональний ринок споживачів інформаційно-консультаційних послуг.
22. Управління інформаційно-консультаційною службою. Організаційні структури консультаційних формувань.
23. Програми діяльності інформаційно-консультаційних служб. Джерела фінансування.
24. Механізм зворотного зв'язку в роботі дорадчих служб.
25. Сільськогосподарське дорадництво та проблеми його кадрового забезпечення. Мотивація труда консультантів.